Mikołaj Kopernik w polskiej turystyce kulturowej: potencjał, wykorzystanie, szanse

Armin Mikos von Rohrscheidt

Uniwersytet Zielonogórski

UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI

TURYSTYKA KULTUROWA

Abstrakt

Turystyka związana z osobą Mikołaja Kopernika i jego wkładem do nauki oraz narodowego dziedzictwa Polaków nie jest zjawiskiem nowym. Szczególnie w okresach „okrągłych" rocznic urodzenia i śmierci Astronoma planowano o realizowano rozmaite projekty turystyczne, koncentrujące się na eksploatacji miejsc biograficznie z nim związanych i zgromadzonych zasobów tematycznych, rzadziej – wydarzeń o charakterze kulturalnym. Szlak Kopernikowski (pierwotnie PTTK) i związane z nim odznaki turystyczne przyczyniły się do uporządkowania tych miejsc w (wirtualną) ofertę i ich popularyzacji właśnie w tym biograficznym wymiarze. Szlak funkcjonuje do dziś, jednak nie osiągnął dotychczas statusu materialnego systemu linearnej eksploatacji turystycznej. W odniesieniu do tego systemu nie są też wykorzystywane nowoczesne narzędzia marketingu turystycznego i organizacji doświadczeń składających się na (tematyczną, biograficzną) interpretację dziedzictwa. Podobnie we współpracy miejscowości związanych z Kopernikiem niewielką rolę odgrywają nowocześnie zorganizowane zabiegi marketingowe ukierunkowane na (potencjalnych) turystów. W wystąpieniu, po zestawieniu miejsc i doświadczeń biograficznych i wstępnej oceny ich potencjału turystycznego (w tym w ramach systemu istniejącego szlaku turystycznego) oraz podejmowanych działań proturystycznych, zostaną omówione kluczowe założenia organizacji produktu turystycznego skoncentrowanego wokół dziedzictwa Mikołaja Kopernika (w tym optymalny skład jego interesariuszy, materialność samego systemu, różnorodność, spójność i komplementarność doświadczeń tematycznych, profile i formy świadczenia usług powiązanych, marketing (celowany i relacyjny), najważniejsze komponenty jego profesjonalnej i efektywnej organizacji. Na końcu znajdzie się kilka rekomendacji dotyczących dochodzenia do tego pożądanego stanu.

Wstęp

- Dlaczego Kopernik: biograficznie / turystycznie?

Niewielu ludzi tak silnie wpłynęło na obraz świata, niewielu z ich ma powiazania z Polską

- Dlaczego postanowiłem zaproponować ten temat?

Nie tylko dlatego, że zajmuję się głównie doświadczeniami dziedzictwa i zarządzaniem szlakami kulturowymi.

Pamiętny dla mnie był rok 1973, kiedy jako siedmiolatek stałem się turystą biograficznym (Kopernika).

- Dlaczego podany wcześniej abstrakt jest w części nieaktualny?

Zgłaszałem go w czerwcu tego roku, a teraz (z satysfakcją!) donoszę, że moja wiedza o Szlaku Kopernikowskim z roku 2018 jest nieaktualna: ostatnie dwa lata to ciężka praca wielu ludzi, która w wirtualnego uczyniła go systemem realnym.

To co będzie przedmiotem mojego wystąpienia odnosi się do aktualnego stanu szlaku.

Turystyka biograficzna a dziedzictwo

- Turystyka kulturowa (uprawiana indywidualnie lub grupowo) to aktywność czasu wolnego, dla której jednym z głównym celów i źródeł motywacji jest doświadczanie na różny sposób dziedzictwa kulturowego ludzkości
- Wśród form turystyki kulturowej wyróżnianych ze względu na profile uczestników i strukturę oferty jedną z najstarszych jest turystyka dziedzictwa (tego, co ogół uważa za cenne i warte przekazania kolejnym generacjom); w niej jego doświadczenia tworzą rdzeń produktów i osnowę aktywności uczestników.
- Osoby wybitne (przywódcy, twórcy kultury, pionierzy nauki i postępu) mają istotny wpływ na kształtowanie dziedzictwa
- Dlatego w turystyce kulturowej ważnym obszarem kreacji doświadczeń (w tym niezbędnej do ich zaistnienia interpretacji) i organizacji produktów (w tym pakietyzacji, zagospodarowania przestrzeni i organizowania wydarzeń) są **biografie** ważnych postaci przeszłości i ich wkład w dziedzictwo uniwersalne, narodowe oraz poszczególnych grup społecznych.
- Cechy: uprawianie turystyki biograficznej umożliwia doświadczenie dziedzictwa (tu: o konotacjach biograficznych):

- „na miejscu akcji”,

- w powiązaniu z fizyczną rekreacją (np. przez miejskie spacery i rowerowe wycieczki),

- w interaktywnych i angażujących doświadczeniach partycypacyjnych (jak warsztaty kreatywne czy gry stacjonarne),

- z zastosowaniem ożywionej, nawet podanej „z pierwszej ręki” narracji dziedzictwa (w zwiedzaniach fabularyzowanych, stylizowanych lub oprowadzaniu z perspektywy),

- a nawet przez doświadczenia eksploracyjne (w miejskich / terenowych grach tematycznych i questach; dzięki wykorzystaniu aplikacji z komponentem interpretacyjnym (opis zasobów, film czy gra terenowa, konkurs).

Odmiany i poziomy turystyki biograficznej

- Wyprawy biograficzne są realizowane (a szlaki biograficzne) tworzone po stwierdzeniu zainteresowania większej grupy turystów postacią ich bohatera (np. w rezultacie jego obecności w treściach powszechnej edukacji) albo dzięki wytworzeniu popytu z zastosowaniem odpowiednich działań promocyjnych.
- Cel takich wycieczek jest nie tylko kognitywny, ale może nim być (u osób młodych w procesie edukacji) inspiracja dokonaniami, dydaktyka patriotyczna, chęć zainteresowania określoną aktywnością (np. sztuką, nauką, techniką) włączeniem się w nią.
- W swoim intensywnym wydaniu, uprawianym przez mniejszą grupę turystów kulturowo motywowanych turystyka biograficzna jest częścią klasycznej turystyki kulturowej (jako rodzaj turystyki dziedzictwa):
- w ramach turystyki tematycznej (charakter edukacyjny, ale mniej intensywna w zakresie poznawczym, a więc odpowiednia dla szerszej grupy adresatów, słabiej motywowanych samym dziedzictwem) wyodrębnia się podróże biograficzne. Tu eksploatacja walorów i doświadczenia poznawcze łączone są z rekreacją.
- Wycieczka biograficzna może być też aktywnością turystyki szkolnej, uprawianej poza miejscem nauki i poza szkolnym reżimem ocen, co wyznacza jej atrakcyjność dla uczniów.
- Taka wycieczka może też być atrakcyjnym komponentem turystyki edukacyjnej osób dorosłych, pozostających poza wpływem instytucji formalnej edukacji.
- Uczestnictwo w cyklicznych imprezach o profilu biograficznym (a zatem w turystyce eventowej) także jest częstą formą uprawiania turystyki inspirowanej biografiami i dokonaniami ludzi.

Najczęstsze formy organizacji oferty biograficznej dla potrzeb turystyki

- **Pełne produkty:**

- grupowe wycieczki biograficzne (Szlakiem…, śladami),
- szlaki biograficzne (stanowią gotową ofertę dla organizatorów wycieczek, dla prywatnych grup i indywidualnych turystów)
- pobyty tematyczne z edukacyjnym lub kreatywnym programem inspirowanym biografią i dokonaniami konkretnej osoby).
- eventy (kilkudniowe cykliczne lub jubileuszowe imprezy o profilu biograficznym: literackim, artystycznym, naukowym itd.)
- **Pojedyncze doświadczenia biograficzne** (włączane w większe propozycje turystyczne (zwiedzanie miast, trasy historyczne, wycieczki muzealne, pakiety dla gości hotelowych itd.)
- Spójne, zwykle narracyjne propozycje centrów interpretacji dziedzictwa,
- Wystawy, kolekcje i programy muzeów biograficznych (trasy zwiedzania, lekcje, warsztaty, gry itd.),
- Zasoby i gotowe programy wizyt w miejscach biograficznych (ekspozycje, filmy, inne)
- trasy biograficzne w poszczególnych miejscowościach (z kolejnymi stacjami i komponentami doświadczeń)
- lokalne formy eksploracji (biograficzne gry miejskie, questy, tematyczne geościeżki, osobne komponenty turystycznych aplikacji)
- formy symbolicznych upamiętnień (pomniki, tablice) z elementem doświadczenia interpretacyjnego (film, prezentacja).

Mikołaj Kopernik a (krajowa) turystyka biograficzna

- Znaczenie osoby:

- wielowymiarowe (nie tylko astronom), może być interesujący dla różnych grup turystów,

- łączony z dziedzictwem narodowym, co gwarantuje trwałą rozpoznawalność dzięki treściom edukacji i przekazu medialnego a

- Wkład osoby w dziedzictwo i poziom jej oddziaływania w wymiarze dziedzictwa :

uniwersalny (nauka), krajowy (Polska), regionalny (Warmia), lokalny (Toruń, Frombork)

- Charakter zasobów biograficznych:

- dobrze zweryfikowane zasoby materialne (związki z osobą) - mogą stanowić magnes turystyczny i punkt wyjścia kreacji doświadczeń

- rozbudowane przekazy biograficzne dotyczące kilku konkretnych miejsc - umożliwiają rozwinięcie narracji

- Stan zasobów

- stan materialny jest zadowalający, a opieka zapewniona

- zasoby są dostępne na standaryzowanych warunkach

- zasoby pozostają we własności publicznej - co gwarantuje długoterminowo możliwość ich eksploatacji

- Koncentracja przestrzenna zasobów

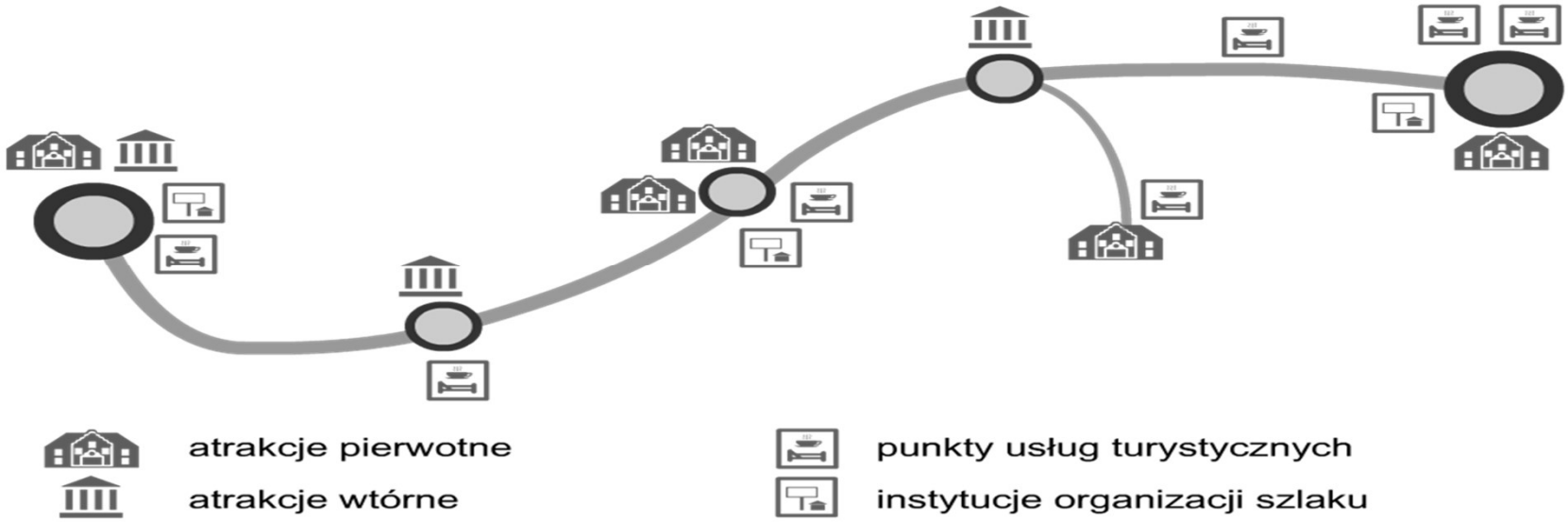
- rozproszona ale na niewielkim terenie, co sprzyja: organizacji wycieczek oraz tworzeniu zwartych produktów turystycznych (szlak)

Dlaczego szlak?

Co to jest szlak turystyczny? To linearny **system** eksploatacji turystycznej

Co to jest szlak kulturowy?
Jest to szlak tematyczny, posiadający jako swój punkt ogniskujący **walor kulturowy lub element dziedzictwa kulturowego**, przy czym kluczową rolę odgrywają w nim **atrakcje i doświadczenia o charakterze kulturowym**.

Niezbędne komponenty szlaku kulturowego

Kiedy szlak się sprawdza: co gwarantuje turystom materialność szlaku kulturowego?

Kryterium materialności	Obietnica dla turysty
Tematyzacja – autentyczność zasobów w obiektach	To jest prawdziwe dziedzictwo historii (sztuki itd.), na pewno jest tu i tu je napotkasz
Tematyzacja – sfera interpretacji na miejscu	Zaopatrzymy cię w wiedzę na poziomie, jaki preferujesz i w atrakcyjny sposób
Oznaczenie tras szlaku	Poprowadzimy cię od miejsca do miejsca. Nie zgubisz się, nie stracisz czasu
Oznaczenie obiektów szlaku	Na miejscu dowiesz się, co jest ciekawego wokół, zaplanujesz dalszą drogę
Dostępność komunikacyjna obiektów	Dojedziesz publiczną komunikacją spokojnie zwiedzisz i powrócisz / zaparkujesz bezpiecznie samochód
Dostępność faktyczna obiektów i doświadczeń	Na pewno wejdziesz tam, gdzie zamierzasz, nie „ucałujesz klamki”
Koordynacja szlaku – informacja nt. oferty	W każdym momencie i miejscu otrzymujesz aktualną informację
Koordynacja – monitoring stanu zasobów i doświadczeń	Ktoś czuwa nad aktualnością oferty i odpowiada za jej jakość
Koordynacja – marketing i jakość usług	Zarezerwujemy dla Ciebie nocleg, posiłek, zwiedzanie, udział w imprezie, pakiet, inne…?

Szlak Kopernikowski, aktualny przebieg trasy (samochodowej). Stan: 09. 2023

Obiekty Szlaku: woj. Kujawsko-Pomorskie

Miejscowość	Zasoby i powiązania z MK	Zasoby a fakty biograficzne
Toruń	Dom Kopernika (z serią wystaw i doświadczeń interaktywnych), pomnik, planetarium	miejsce urodzenia, dzieciństwo,
Kowalewo Pomorskie	zabytki, bez związku	brak udokumentowanych związków z biografią,
Włocławek	zabytki, bez związku	poza trasą Szlaku, brak związków z biografią,
Wąbrzeźno	zabytki, bez związków	poza trasą, niepotwierdzone wizyty,
Golub-Dobrzyń	astrobaza, zabytki, bez związku	brak związków z biografią,
Brodnica	astrobaza, zabytki, bez związku	brak związków z biografią,
Nieszawa	zabytki, bez związku	poza trasą, brak związków z biografią,
Chełmża	zabytki	Prawdopodobne, ale niepotwierdzone wizyty,
Piwnice	obserwatorium	brak związków z biografią,
Nawra	zabytek, bez związków	brak związków z biografią,
Unisław	astrobaza	brak związków z biografią,
Chełmno	kościół mariacki	związki rodzinne, wizyty u bpa T. Giesego
Grudziądz	pomnik, ławeczka, tablica, planetarium	kilkukrotne wizyty, prezentacja *Traktatu* o monecie w 1522 r.

Obiekty Szlaku: woj. Warmińsko-Mazurskie (1)

Miejscowość	Zasoby i powiazania z MK	Zasoby a fakty biograficzne
Kurzętnik	pomnik Szlaku MK, obserwatorium, Fundacja Nicolaus Copercicus	brak związków,
Nowe Miasto Lubawskie	mural tematyczny, inne zabytki bez związku	brak związków,
Truszczyny	astrobaza, stała wystawa Fundacji NC nt. Kopernika i układu Słonecznego	poza trasą, brak związków,
Lubawa	relikty zamku biskupiego, w którym bywał MK	wizyty u bpa. T. Giesego, pobyt z J. Retykiem, decyzja o wydaniu „De revolutionibus…”,
Olsztynek	mural tematyczny, inne zabytki bez związku	brak związków,
Olsztyn	zamek (rezydencja MK), mapa nieba, pomnik, ławeczka MK, planetarium + obserwatorium	pełnienie urzędu (4 lata), badania nieba, rozprawa o pieniądzu, obrona miasta w 1521,
Dywity	obserwatorium	liczne potwierdzone wizyty (w tym w ramach organizacji akcji osiedleńczych),
Dobre Miasto	zabytki, bez związku	potwierdzona wizyta z bpem. J. Dantyszkiem.

Obiekty Szlaku: woj. Warmińsko-Mazurskie (2)

Miejscowość	Zasoby i powiązania z MK	Zasoby a fakty biograficzne
Lidzbark Warmiński	zamek (miejsce długoletniego zamieszkania), pomnik, mural tematyczny,	długoletni (ok. 10 lat) pobyt u boku bpa. Ł. Watzenrodego, obserwacje nieba,
Orneta	zabytki, bez związku	potwierdzona wizyta z bpem. J. Dantyszkiem
Pieniężno	ruiny zamku, gdzie bywał Kopernik, mural tematyczny	liczne potwierdzone wizyty (w tym w ramach organizacji akcji osiedleńczych i zarządu dóbr),
Braniewo	dawna katedra, bez zweryfikowanych związków, prawdopodobne udziały w uroczystych liturgiach,	negocjacje z Wielkim Mistrzem w 1520 r.
Frombork	dwa domy Kopernika (1 z reliktami płyty obserwacyjnej), Muzeum MK, katedra z grobem MK, planetarium, Wahadło Foucaulta, pomnik, ławeczka MK, Park Astronomiczny, mural tematyczny,	miejsce zamieszkania przez 30 lat, urząd kościelny, długotrwałe badania astronomiczne, miejsce powstawania *„De revolutionibus…”,* miejsce śmierci i pochówku,
Tolkmicko	muzeum, bez związku	wizyta wraz z bpem Ł. Watzenrode w 1508,
Elbląg	relikty zamku (muzeum), katedra	wielokrotne wizyty między 1504 a 1541 w związku z funkcjonowaniem ośrodka reprezentacji politycznej i negocjacjami gospodarczymi.

Obiekty Szlaku: woj. Pomorskie

Miejscowości	Zasoby i powiązania z MK	Zasoby a fakty biograficzne
Nowy Dwór Gdański	zabytki menonickie, bez związku	brak związków biograficznych,
Gdańsk	liczne zabytki z epoki, bez potwierdzonego związku z MK	poza trasą, liczne potwierdzone wizyty,w tym prywatne, wydanie *Narratio Prima* Joachima Retyka.
Malbork	zamek Malborski (miejsce wizyt i spotkań MK), tablica MK,	wielokrotne potwierdzone wizyty w związku z funkcjonowaniem siedziby władzy regionalnej,
Sztum	zamek (miejsce wizyt MK),	dwie potwierdzone wizyty,
Kwidzyn	zamek (miejsce wizyty MK),	przynajmniej jedna wizyta w orszaku bpa Ł. Watzenrode.

Doświadczenia biograficzne w obiektach i ich odniesienie do M. Kopernika: 1: Na trasie Szlaku Kopernikowskiego

Miejscowość / obiekt	Gotowe doświadczenia
Toruń	Dom Mikołaja Kopernika: stała ekspozycja dotyczy: biografii, epoki i dziejów nauki: 3 wystawy: Nauka Dawna i Współczesna, Mikołaj Kopernik - życie i dzieło, Wnętrza mieszczańskie (multimedialna, interaktywna, elementy rozszerzonej rzeczywistości, hologramy projekcje wizualne), aplikacja tematyczna; kino 3D (3 filmy: MK w Toruniu, MK - poprzednicy i następcy, Wszechświat. Pokaz nieba (poddasze), 10 scenariuszy lekcji muzealnych.
Brodnica	astrobaza (ze stałym programem obserwacji).
Golub-Dobrzyń	astrobaza (ze stałym programem obserwacji).
Kurzętnik	obserwatorium z programem edukacyjnym
Lubawa	tematyczna gra miejska w formule questu.
Olsztyn	Zamek-Muzeum (trasa zwiedzania wystawy stałej z obrazem nieba i innymi komponentami dotyczącymi MK, gra wcieleniowa i dwa scenariusze warsztatów związanych z biografią MK. Poza Zamkiem: Planetarium z programem 19 pokazów i Obserwatorium (pokazy nieba i wystawa stała), tematyczna gra miejska w formule questu, konkurs wiedzy o Koperniku (coroczny - lokalny),
Dywity	astrobaza (ze stałym programem obserwacji).
Lidzbark Warmiński	Gra edukacyjna: MK w zamku biskupów w LW (profil eksploracyjny), tematyczna gra miejska w formule questu. Brak uwzględnienia MK w wystawie stałej poświęconej wielkim mieszkańcom zamku.
Frombork	Muzeum Kopernika (ekspozycja stała: MK- życie i dzieło), Wieża Kopernika - wystawa Prywatny świat MK, Wahadło Foucault, planetarium (3 stałe pokazy), Park Astronomiczny (dla dzieci), lekcje i warsztaty (ok. 30 scenariuszy); tematyczna gra miejska w formule questu.
Grudziądz	aktualnie brak

Doświadczenia biograficzne odniesione do M. Kopernika

W strukturze Szlaku, poza jego trasą

Miejscowość / obiekt	Gotowe doświadczenia
Truszczyny	Obserwatorium (ze stałym programem obserwacji), pokazy tematyczne nawiązujące do osoby i dzieła Kopernika w obszarze astronomii,

Doświadczenia dla części lub całości przestrzeni szlaku

Doświadczenie /program	Opis oświadczenia lub programu
Aplikacja CoperniCoin	program frekwencyjno-lojalnościowy szlaku, oparty na technologii bitcoin w formule konkursowej (pozyskane wirtualne monety można zamieniać na nagrody),
zagadki Mikołaja Kopernika	zeszyt edukacyjny i gra planszowo-terenowa zakładająca wykonywanie zadań w miejscowościach z obiektami Szlaku
filmy popularyzujące szlak	cztery filmy zamieszczone na serwisie Youtube (od 1 min do 7 minut),
cykliczne wydarzenia na szlaku	Frombork: Festiwal Nauki i Sztuki Copernicus Open (4 dni); Toruń: Toruńskie Spotkania Kopernikańskie (comiesięczne prelekcje lub pokazy). Noce Perseidów od 2016(sierpień) we Fromborku, Olsztynie i Truszczynach (wydarzenie o profilu popularno-naukowym - astronomicznym, obudowane wielością atrakcji). Truszczyny: Kopernik na Ziemi Lubawskiej (coroczna konferencja międzynarodowa kopernikologów i profilu popularnonaukowym)

Doświadczenia biograficzne poza przestrzenią i strukturą Szlaku Kopernikowskiego

(uwzględniono wyłącznie stałe doświadczenia (poza okolicznościowymi i jednorazowymi)

Miejscowość / obiekt	Opis doświadczenia
Warszawa - Centrum Nauki Kopernik	Robot Kopernik (dialogująca AI); Planetarium z pokazami i filmami, m.in. „Rewolucja Kopernika”
Kraków - Collegium Maius UJ	stała wystawa tematyczna „Skarbiec Kopernika”.
inne astrobazy	z czego 11 w woj. Kujawsko-Pomorskim
Koperniki k. Nysy	Izba Pamięci i obserwatorium

Ocena Szlaku Kopernikowskiego jako narzędzia organizacji turystyki biograficznej Astronoma (1)

Kwestia	ocena	uwagi szczegółowe
Czy istniejące zasoby biograficzne są autentyczne i znaczące?	**POZYTYWNA**: osoba M. Kopernika jest powszechnie **rozpoznawalna**, jego dziedzictwo **uniwersalne**, a weryfikacja związków zasobów z nimi zrealizowana systematycznie i **wiarygodna**,	także silny rys **narodowy i regionalny** dziedzictwa MK ułatwia marketing krajowy
Czy formy kulturowej turystyki biograficznej posiadają uzasadnienie w zasobach (dla celów marketingu)?	**POZYTYWNA**: występują zasoby turystyki biograficznej umożliwiające kreację programów dla **wszystkich wersji**: turystyki dziedzictwa, edukacyjnej i subformy turystki tematycznej,	niezbędne **rozdzielenie** form wymagających i popularyzacyjnych w ofercie obiektów i pakietach
Czy organizacja oferty w formule szlaku jest odpowiednia i może być efektywna?	**CZĘŚCIOWO POZYTYWNA**: duża zwartość lokalizacji zasobów (dobra koncentracja przestrzenna), ich **różne odniesienia biograficzne,** bardzo dobra dostępność, wysoki poziom tematyzacji; ale silna atomizacja sektora usług, jego słabość ekonomiczna, brak inicjatywy i niepewna zgoda co do pakietyzacji usług,	należy rozważyć **selekcję obiektów** szlaku pod kątem związków biograficznych, organizacja szlaku musi przybrać **model sieciowy** i partycypacyjną formułę zarządzania,
Czy aktualna formuła organizacji szlaku (jako samochodowego i pieszego) jest optymalna z perspektywy popytu?	**NEGATYWNA:** formuła samochodowa, biorąc pod uwagę aktualne trendy: turystyki aktywnej, a także zrównoważonej, i spowolnionej jest dalece **niewystarczająca**. Jednocześnie szlak pieszy nie jest zaopatrzony w pakiety usług i posiada zbyt mało miejsc doświadczeń tematycznych.	wprowadzenie **rowerowej trasy** szlaku, jednak z pełnym pakietem doświadczeń i usług zdecydowanie poprawi atrakcyjność oferty,

Ocena Szlaku Kopernikowskiego jako narzędzia organizacji turystyki biograficznej Astronoma (2)

Kwestia	ocena	uwagi szczegółowe
Czy zasoby biograficzne umożliwiają kreację spójnych lokalnych doświadczeń tematycznych?	**CZĘŚCIOWO POZYTYWNA**. W niektórych miejscach **doświadczenia są zróżnicowane** (węzły szlaku), w innych **brak autentycznego wątku** lub zasoby nie tworzą podstaw dla atrakcyjnej lokalnej narracji albo dłuższego doświadczenia,	ocena wypada diametralnie różnie w poszczególnych miejscowościach szlaku, w niektórych innych **możliwe uzupełnienie** sfery doświadczeń,
Czy jest możliwa konstrukcja pakietów doświadczeń?	**CZĘŚCIOWO POZYTYWNA**: W szeregu **punktów węzłowych** szlaku istnieje wystarczający gotowy zestaw doświadczeń (nadal rozbudowywany) oraz niezbędna infrastruktura usług recepcji. Aktualny podmiot zarządczy nie może sprzedawać pakietów, witryna szlaku nie zawiera takich narzędzi oraz brak lokalnych sieci produktowych.	realizacja pakietów wymaga **stworzenia lokalnych sieci usługowych** lub/i wprowadzenia nowych funkcjonalności witryny szlaku (i uprawnień touroperatora jej zarządcy),
Czy obietnica szlaku biograficznego jest aktualnie realizowana?	**CZĘŚCIOWO POZYTYWNA**. W wielu miejscach wyznaczonych na trasie, mino cennych zabytków, brak odniesień biograficznych	ocena wypada diametralnie **różnie** w poszczególnych miejscowościach szlaku,
Czy aktualny szlak jest w sferze usług materialnym (rozwiniętym) produktem turystyki?	**CZĘŚCIOWO POZYTYWNA**. Brak kilku istotnych komponentów, jak **pakietyzacja i interaktywna dystrybucja**, jednak jest na dobrej drodze pod warunkiem realizacji przyjętych strategii.	w kategoryzacji szlaków jest to aktualnie **status realny**, (częściowo spełnione wszystkie cztery kryteria).

Wnioski:

- Mikołaj Kopernik jest istotnym atutem dla krajowej turystyki biograficznej, a jednocześnie najlepszym wyobrażalnym odniesieniem dla marketingu szlaku biograficznego jako produktu turystyki dziedzictwa i tematycznej.

- Ze względu na:

- znaczenie osoby Astronoma w wymiarze uniwersalnym,

- silną koncentrację biograficznych zasobów z nim związanych

- duże wysiłki odpowiedzialnych za turystykę w województwach warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim

- kreatywność gospodarzy poszczególnych miejsc,

Szlak i organizowana w jego przestrzeni turystyka biograficzna bazująca na dziedzictwie Astronoma mogą relatywnie szybko wyznaczać standardy tej formy turystyki kulturowej w Polsce.

Jednak jest to możliwe po spełnieniu szeregu warunków:

Postulaty w odniesieniu do organizacji Szlaku Kopernikowskiego
jako głównego narzędzia zarządzania turystyką biograficzna Mikołaja Kopernika w Polsce (1)

Jeśli oferta biograficzna nie ma być pustą obietnicą składaną konsumentom (wynikającą z historycznych faktów i fizycznych zasobów, ale bez pokrycia w atrakcyjnych przeżyciach), to konieczne jest przedsięwzięcie działań w kilku kluczowych obszarach.

- Rozpoczęte przedsięwzięcia zagospodarowania przestrzeni i kreacji tematycznych doświadczeń należy konsekwentnie kontynuować (co w Polsce nie jest oczywiste), by szlak oferował optymalne doświadczenia dla (dobrze rozpoznanych) grup docelowych

- Wybrane narzędzia interpretacji i marketingu (w tym witryna szlaku i aplikacja turystyczna) należy uzupełnić o komponenty, które sprawdzają się w efektywnej organizacji usług turystycznych i doświadczeń tematycznych, szczególnie poza obiektami szlaku.

- W ważniejszych lokalizacjach szlaku należy skonstruować gotowe pakiety doświadczeń (w tym programów edukacyjnych, grywalnych i wydarzeń) oraz usług recepcji.

Postulaty w odniesieniu do organizacji Szlaku Kopernikowskiego
jako głównego narzędzia zarządzania turystyką biograficzna Mikołaja Kopernika w Polsce (2)

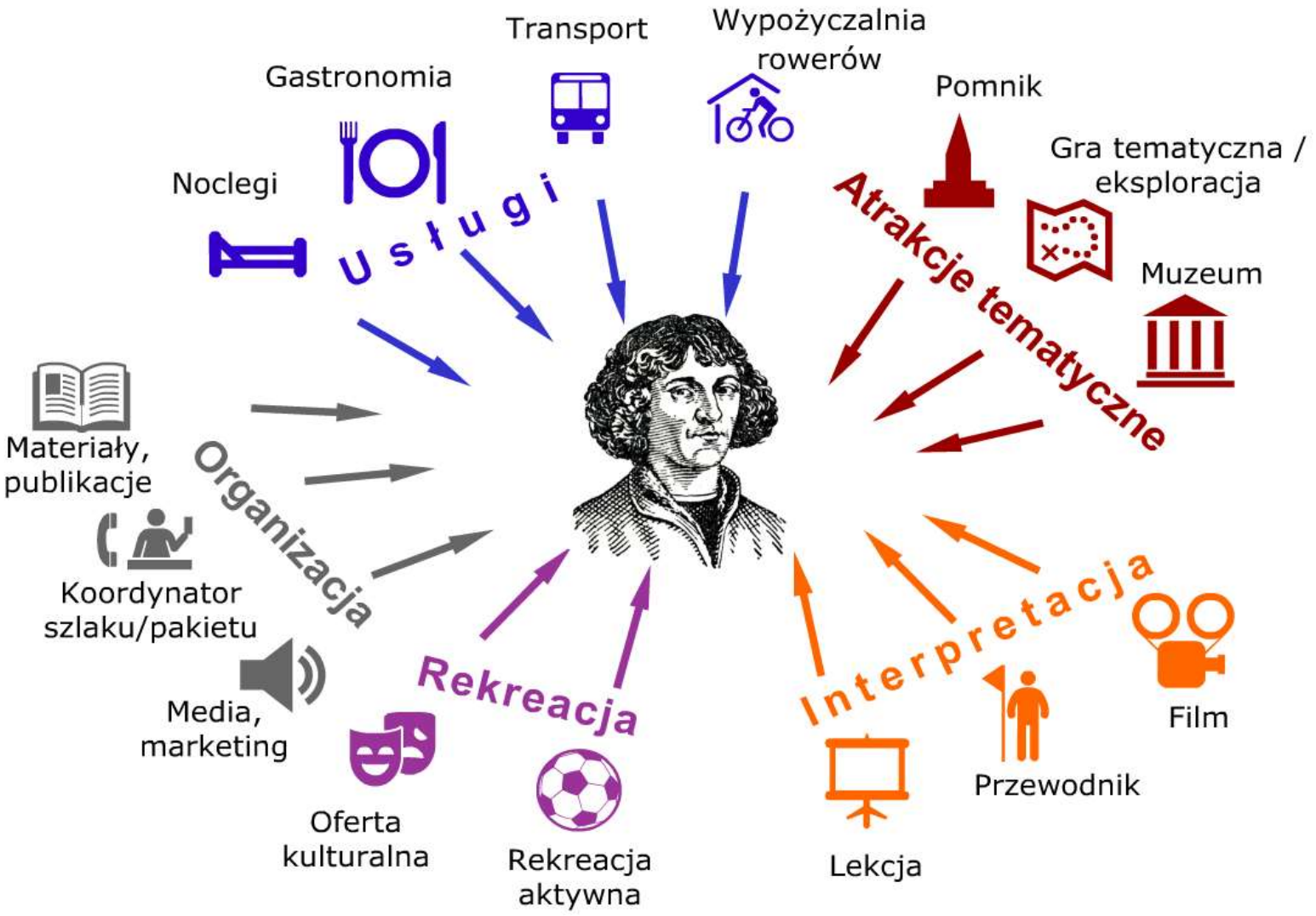
- Należy uporządkować i oznaczyć przestrzeń dla różnych form turystycznej aktywności, wprowadzając trasy i warstwy oraz narzędzia ich obsługi, zwłaszcza w odniesieniu do turystów łączących fizyczną aktywność rekreacyjną ze zwiedzaniem (rowerowi i piesi).

- Marketing szlaku musi na wszystkich etapach (od rozpoznania przez promocję, organizację pobytu w przestrzeni i dopasowane formy doświadczeń tematycznych) uwzględniać jako swoich konsumentów różne grupy turystów, zwłaszcza indywidualnych i aktywnych.

- Docelowo Szlak powinien przyjąć formułę organizacyjną, która zapewni konsekwentną realizację jego strategii, dbanie o obsługę turystów na miejscu i **zrównoważenie interesów publicznych instytucji i prywatnych gestorów usług** (to warunek ich motywacji do zaangażowania się w ten produkt).

- Czasy wycieczek dużych grup mijają (i jadą one do wielkich miast lub na masowe wydarzenia), należy zadbać o potrzeby indywidualnych i małych grup koleżeńskich i rodzinnych, kierując się ich preferencjami i dostarczając im doświadczenia i usługi w elastycznej strukturze, a promocję i dystrybucję oferty zorganizować tak, by do nich dotarła, była oczywista i wygodna w obsłudze.

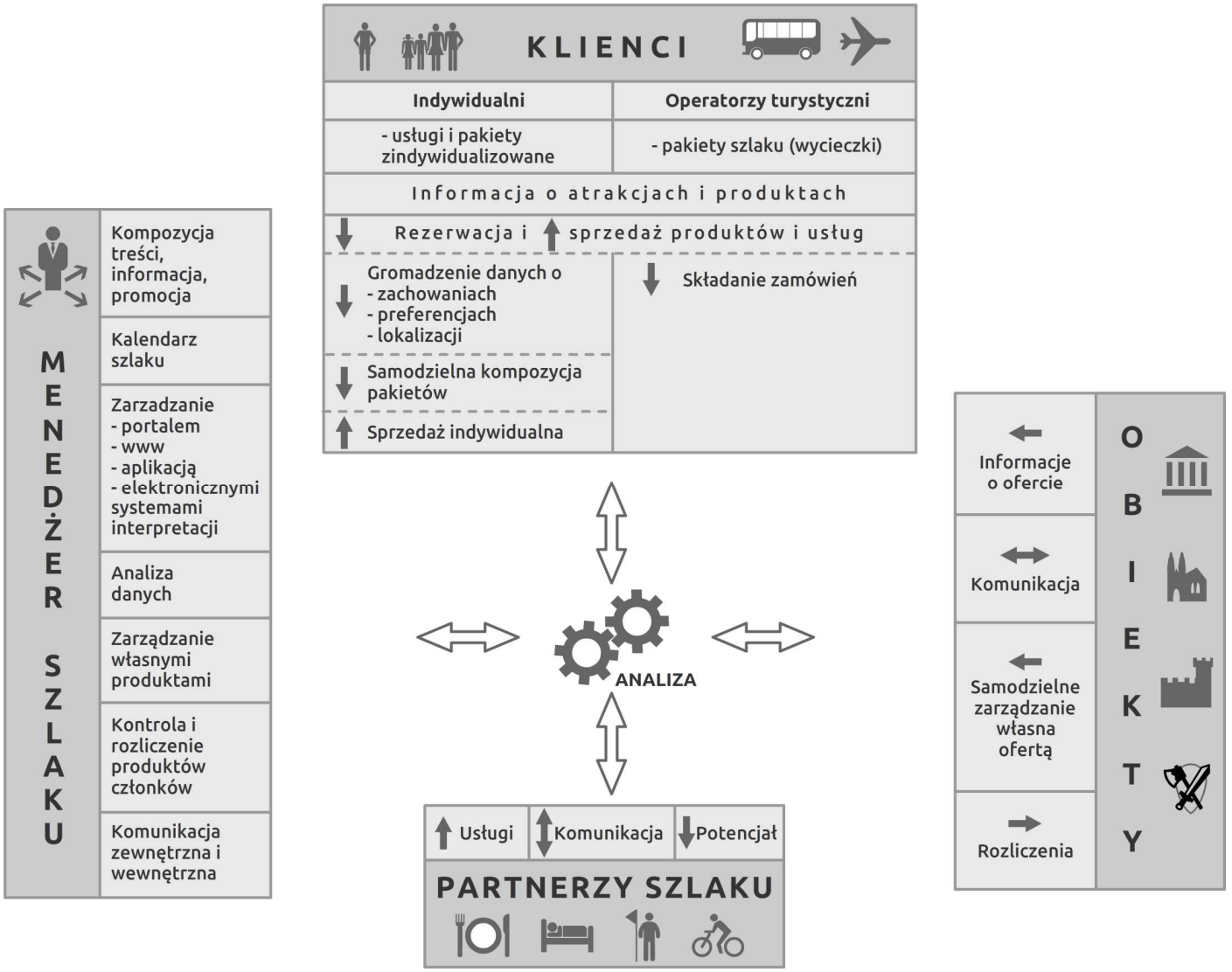
Przykład: Lokalny pakiet tematyczny turystyki kulturowej skoncentrowany na doświadczeniach biograficznych

Gdzie węzły szlaku i jego pakiety?

Miejscowość	Główny profil doświadczeń (lub wątki zalecane)	Uwagi i propozycje
Toruń	mieszczańskie pochodzenie Kopernika, jego związki rodzinne, środowisko życia w wielonarodowym mieście, dzieciństwo i początki edukacji. uniwersalne znaczenie Kopernika dla nauki.	Rozbudowa Spotkań Kopernikańskich dla gości zewnętrznych o zwiedzanie Domu Kopernika i spacer po Starym i Nowym) Mieście (zwiedzanie wcieleniowe).
Olsztyn	zaangażowanie Kopernika w rozwój ekonomiczny regionu (w tym akcja osadnicza, jeśli nie gdzie indziej), wkład w rozwiązywanie praktycznych problemów gospodarczych, skuteczne przywództwo w wojnie obronnej, praktyczne zastosowanie mapowania nieba	utworzenie odrębnej wystawy biograficznej na Zamku, trasa śladami reliktów dawnych fortyfikacji z opowiadaniem o obronie z 1522 roku, którą kierował Kopernik.
Frombork	długoletnie badania astronomiczne, sposoby ich prowadzenia, zawodowe życie Kopernika jako członka kapituły.	coroczny konkurs wiedzy astronomicznej dla młodzieży (lub jego finał) z programem pobytu dla uczestników i widzów.
Lidzbark Warmiński	Kopernik i humaniści jego czasów, w tym ówczesna struktura społeczną i zmieniający się obraz świata, Kopernik jako lekarz.	uzupełnienie wystawy o mieszkańcach zamku o Kopernika i jego związki z nimi.
Grudziądz	znaczenie Kopernika dla ekonomii (zwł. polityki monetarnej), nadal aktualne konsekwencje jego prawa dotyczącego monety.	wydzielenie osobnej wystawy w muzeum, konkurs ekonomiczny im. Kopernika
Elbląg	polityczne zaangażowanie Kopernika w funkcjonowanie Prus Królewskich, realia jego działania jako jednej z osób kształtujących regionalne polityki społeczne.	wydzielenie miejsca i stworzenie odrębnej wystawy w Muzeum

Witryna www szlaku jako narzędzie zarządzania ofertą

Za uwagę dziękuje

Armin

UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI

TURYSTYKA KULTUROWA

Źródła podstawowe

- Czacharowski A. 1972, Szlakiem Kopernika, Zarząd Główny PTTK, Warszawa.
- Informacja UMWM 2023 (Urzędu Marszałkowskiego Woj. Warmińsko-Mazurskiego, Departament Turystyki, na temat podpisania listów intencyjnych w sprawie Szlaku Kopernikowskiego otrzymana 4.09.2023 (pdf).
- Informator edukacyjny Muzeum Okręgowego w Toruniu, 2023 (opr. J. Matella), Muzeum okręgowe w Toruniu, Toruń, www. muzeum.torun.pl (pdf).
- Karczewska J., Karczewski D., 2019, Szlak Kopernikowski – zapomniany turystyczny klasyk, "Turystyka Kulturowa" Nr 2, s. 7-20
- Łopuszański, P. 2022, *Mikołaj Kopernik. Nowe oblicze geniusza,* Fronda, Warszawa
- Mikos v. Rohrscheidt A., 2008, Kulturowe szlaki turystyczne - próba klasyfikacji oraz postulaty w zakresie ich tworzenia i funkcjonowania. "Turystyka Kulturowa", nr 2, s. 17-31
- Mikos v. Rohrscheidt, A., 2010, Regionalne szlaki tematyczne. Idea, potencjał, organizacja, Proksenia, Kraków
- Mikos v. Rohrscheidt A., 2012, Koordynacja turystycznych szlaków tematycznych – analiza wybranych systemów polskich i europejskich, "Turystyka Kulturowa" nr 1, s. 35-61
- Mikos v. Rohrscheidt, A 2016a, Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy (Wyd. III), KulTour.pl, Poznań.
- Mikos v. Rohrscheidt, A., 2016b., Turystyka kulturowa w płynnej rzeczywistości. Quaestiones disputatae. KulTour.pl, Poznań
- Mikos v. Rohrscheidt, A. 2018, Historia w turystyce kulturowej, PWN, Warszawa
- Mikos v. Rohrscheidt, A., 2020a, Zarządzanie w turystyce kulturowej, Tom. I: Konteksty, koncepcje, strategie, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Mikos v. Rohrscheidt, A., 2020b, Zarządzanie w turystyce kulturowej, Tom II: Obszary, relacje, oferta, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań
- Mikos v. Rohrscheidt, A., 2021, Interpretacja dziedzictwa w turystyce kulturowej. Konteksty, podmioty, zarządzanie, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Osojca-Kozłowska S., 2021, Dziedzictwo wybitnych astronomów - potencjał czy niewykorzystana szansa dla turystyki kulturowej Polski, "Turystyka Kulturowa" nr 3 (120), s. 180-210
- Sikorski J., 1966a, Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności (cz. I), „Komunikaty Mazursko-Warmińskie", nr 2, s. 309-338;
- Sikorski J., 1966b, Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności (cz. II), „Komunikaty Mazursko-Warmińskie", nr 3, s. 429-462;
- Sikorski J., 1966c, Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności (cz. II), „Komunikaty Mazursko-Warmińskie", nr 4, s. 591-624;
- Sikorski J., 1967, Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności (cz. IV), „Komunikaty Mazursko-Warmińskie", nr 1-2 s. 201-238.
- Stasiak A., Śledzińska J., Włodarczyk B., 2014, Tematyczne szlaki turystyczne w Polsce, [w:] Szlaki turystyczne od pomysłu do realizacji, W: A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk, Wydawnictwo PTTK „Kraj", Warszawa – Łódź, s. 401- 411.
- Szlak Kopernikowski. Gwiazdozbiór miejsc. Szlak Kopernikowski w województwie Warmińsko-Mazurskim, 2020 (opr. A. Bobrowicz na podst. opracowania J. Sikorskiego, Urząd Marszałkowski Woj. Warmińsko-Mazurskiego R2 Print, Płock
- Szlak Kopernikowski. Raport z audytu turystycznego Szlaku Kopernikowskiego w woj. warmińsko–mazurskim przeprowadzonego w okresie IV – VI 2016 r. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego, 2016, Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych, Kraków (pdf udostępniony przez UM woj. W-M.)
- Szlak Kopernikowski., 2021d. Wirtualny przewodnik, opracowanie zespołowe, prow. Andrzej Kucner (pdf).
- Szlak Kopernikowski 2021a, Infrastruktura, Analiza i Kreowanie Trendów, Zespół A, Olsztyn, prow. A. Kucner (pdf).
- Szlak Kopernikowski 2021b, Raport dotyczący promocji i komunikacji, Analiza i Kreowanie Trendów, Zespół B, Olsztyn, prow. A. Kucner (pdf)
- Szlak Kopernikowski, 2021c, Usługi, kooperacja, otoczenie. Analiza i Kreowanie Trendów, Zespół C, Olsztyn, prow. A. Kucner (pdf)
- Wasyluk P., Kucner A., 2020, Wykorzystanie trendów w projektowaniu produktów i usług turystycznych na przykładzie Szlaku Kopernikowskiego, "Turystyka Kulturowa" nr 1, s. 28-43
- Wyszowska, I., 2008, Turystyka biograficzna - istota, znaczenie, perspektywy, „*Turystyka Kulturowa*" nr 1, s.22-33

Źródła internetowe (dostęp zweryfikowany na dzień 8.09. 2023)

- Astrobazy 2023 www - opis projektu Astro-Bazy - www.mx.astro.umk.pl/votc/ASTRO
- CoperniCoin 2023 www – witryna aplikacji turystycznej CoperniCoin z opisem i regulaminem
- www.copernicoin.pl
- CNK 2023 www – witryna Centrum Nauki Kopernik w Warszawie z opisem wystaw, doświadczeń i historią obiektu - www.kopernik.org.pl .
- Dom Kopernika 2023 www – witryna oddziału Muzeum Okręgowego w Toruniu - www.muzeum.torun.pl/kopernik
- Filmy 2023 www – filmy o szlaku Kopernikowskim zamieszczone na serwisie youtube:
- www.szlakkopernikowski.pl/pl/multimedia
- Jurak M., 2020, *Cudze Chwalicie…,* Posłaniec Warmiński" nr 29/2020 - rozmowa z prezesem Warmińsko-Mazurskiego Oddziału PTTK, Marianem Jurakiem -
- www.olsztyn.gosc.pl/doc/6407790.Cudze-chwalicie
- Ku Gwiazdom 2023 www - regulamin odznaki krajoznawczej PTTK z 2010 - www.msw-pttk.org.pl/odznaki/reg_odznak/reg_okkgsmk_2021.html
- List intencyjny Marszałków Woj. Kujawsko-Pomorskiego, Warmińsko-Mazurskiego i Pomorskiego w sprawie wzmacniania marki i promocji drogowego Szlaku Kopernikowskiego podpisany w Toruniu dn. 24 marca 2022 - www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/2022/wiadomosci/20220324_szlak/list_intencyjny.pdf
- Muzeum Kopernika 2023 www – Muzeum Kopernika we Fromborku –www.muzeumkopernika.pl
- Muzeum Olsztyn 2023 www - Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie - www.muzeum.olsztyn.pl
- Muzeum Toruń 2023 www – Muzeum w Toruniu, historia placówki - www.muzeum.torun.pl
- Paszport SK 2023 www – Szlak Kopernikowski. Paszport turystyczny. Szlak Kopernikowski**,** www.szlakkopernikowski.pl/images/pdf/paszport_turystyczny.pdf (wyd. 2021).
- Planetarium Olsztyn 2023 www - witryna planetarium i Obserwatorium w Olsztynie – www.planetarium.olsztyn.pl
- PTTK Odznaki 2023 www – witryna Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego z regulaminami odznak turystycznych - www.msw-pttk.org.pl/index2.html
- PTTK Odznaki Olsztyn - opis i rysunek Odznaki „Śladami M. Kopernika" w witrynie oddziału PTTK - www.odznaki.org/oddzial/pttk-olsztyn.
- Szlak Kopernikowski 2023 www - witryna szlaku prowadzona przez Departament Turystyki UM woj. Warmińsko-Mazurskiego - www.szlakkopernikowski.pl
- Szlak MK Pieszy 2023 www - aktualny przebieg trasy pieszej Szlaku Kopernikowskiego PTTK -
- www.szlaki.mazury.pl/Olsztyn-Dobre-Miasto-Lidzbark-Warminski-Pieniez.../szlak-113
- Śladami MK 2023 www - regulamin regionalnej odznaki PTTK nawiązującej do dziedzictwa M. Kopernika z 1973 (odn. 2010) - www.msw-pttk.org.pl/odznaki/reg_odznak/reg_rotksmk.html
- Truszczyny 2023 www – konto Obserwatorium Astronomicznego w Truszczynach Fundacji Nicolaus Copernicus w serwisie Facebook z aktualnymi programami działań edukacyjnych - www.facebook.com/ObserwatoriumTruszczyny
- Zagadki Mikołaja Kopernika, 2023, Zeszyt Edukacyjny (J. i J Korzeniewscy), UM Warmińsko-Mazurski, www.szlakkopernikowski.pl/images/pdf/Zagadki_Mikolaja_Kopernika.pdf.